

'Romeinse villa's in Limburg'

25 april t/m 25 augustus 2024

Bijschriften persfoto's

Beschikbaar via www.rmo.nl/pers en per email aan te vragen via communicatie@rmo.nl

Bij gebruik gaarne het betreffende © vermelden.

Balsarium/zalfflesje van brons

Brons, h. 16 cm, 130-225 na Chr., gevonden in Bocholtz, bij villa van Vlengendaal

© Collectie en foto: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Limburg, inv. M0361/004

In Bocholtz werd in 2003 een graf met een stenen askist gevonden, op korte afstand (300 meter) van de villa Vlengendaal. Het gaat om het graf van een man, vermoedelijk tussen de 20 en 34 jaar oud. In het graf zijn vele vondsten gedaan, waaronder schrijfgerei en toiletartikelen zoals dit bronzen zelf- of olieflesje in de vorm van de mannelijke geliefde van keizer Hadrianus, Antinoös.

Fragment van wandschildering

Fresco, 14,5 x 26 cm., 100-200 na Chr., gevonden in de villa van Maasbracht

© Collectie en foto: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Limburg, inv. 3433-1657A-002

De verwarmde vertrekken in de hoofdgebouwen en de badhuizen van de *villa rustica* waren bijna altijd versierd met wandschilderingen. Naast eenvoudige lijnendecoraties zijn ook schilderingen bekend met medaillons, imitaties van marmer en voorstellingen van dieren en mensen. Die zijn echter vrij zeldzaam. De grote wandschildering van meerdere meters hoog in de villa van Maasbracht is de bekendste uit Nederland. De opgegraven fragmenten laten zowel gladiatoren als mythologische figuren te zien, en vermoedelijk ook de villabewoners zelf. Een reconstructie van de schildering is in de tentoonstelling te zien.

Archeoloog Piet Peters, tijdens de opgravingen van de stenen grafkisten in Heerlen in 1920

© Foto: Thermenmuseum.

Het badhuis van de villa van Lemiers, tijdens de opgravingen in 1928-1930.

© Rijksmuseum van Oudheden

Afdruk kindervoetje

Aardewerk, diam. 18 cm., 150-200 na Chr., gevonden in Mook-Plasmolen.

© Foto: Limburgs Museum, L03923.

De hoofdgebouwen van een Romeinse villa hadden vaak kamers met een vloerverwarmingssysteem, een *hypocaustum*. Dit waren holle ruimtes onder de vloer waar warme lucht kon circuleren om de ruimte erboven te verwarmen. Op deze ronde bakstenen tegel uit een *hypocaustum* uit Mook-Plasmolen is de afdruk van een kindervoetje te zien.

Het 'haantje van Burchten'

Brons en email, h. 20 cm., gevonden in Burchten.

© Collectie en foto: Limburgs Museum, L08666.

De inscriptie van op het voetstuk van dit haantje vermeldt dat het een geschenk is aan de godin Arcanua namens Ulpius Verinus, veteraan van het Zesde Legioen. Dat had zijn thuisbasis in Groot-Brittannië. Het haantje zelf komt vermoedelijk ook uit Groot-Brittannië. Daar zijn meerdere vergelijkbare exemplaren gevonden. Dit haantje is opgegraven in Burchten, net boven Sittard. Hier heeft in de Romeinse tijd een kleine tempel voor de godin Arcuana gestaan.

Kijkje in de sarcofaag van Simpelveld

Nivelsteiner zandsteen, 228 x 111 x 73 cm, 150-175 na Chr., gevonden in de Stampstraat, Simpelveld.

© Collectie en foto: Rijksmuseum van Oudheden, inv. I 1930/12.1.

Veel teruggevonden sarcofagen zijn aan de buitenkant versierd met beeldhouwwerk maar dit unieke exemplaar heeft reliëfversiering aan de binnenkant. Te zien is het interieur van een kamer met meubels

en huisraad. De overledene, een vrouw, ligt op een bank. Aan haar voeteneinde is de zijkant van een Romeinse villa te zien, met een pannendak en houten luiken voor kleine ramen met glazen vensters. Wellicht was de overleden de eigenaresse van de villa die in de sarcofaag is afgebeeld en waarvan de resten niet ver van haar graf zijn opgegraven. Het is niet ongebruikelijk dat rijke villa-eigenaren zich lieten begraven op hun eigen landgoed, of in de buurt daarvan.

Vondsten uit een Romeins graf in Heerlen

175-250 na Chr., grafkist 2.

© Collectie en foto: Rijksmuseum van Oudheden.

Een belangrijke vondst uit 1920 waren de verschillende 'rijke graven' rondom Heerlen. Hier zijn o.a. vier askisten aangetroffen, gevuld met allerlei luxe voorwerpen. In een van de graven zijn naast de crematieresten opvallend fraaie glazen flesjes aangetroffen in de vorm van een druiventros en een klein flaconnetje met fijn gouden smeedwerk en blauw email. De samenstelling van de grafinhoud doet vermoeden dat die heeft toebehoord aan een dame uit de lokale elite.

Een rijk gevuld graf in Heerlen

Tweede eeuw na Chr., grafkist 4

© Collectie en foto: Rijksmuseum van Oudheden

Gouden sieraden, glaswerk en tal beeldjes en gebruiksvoorwerpen van kostbaar barnsteen, uit een van de vier stenen Romeinse askisten die in 1920 zijn ontdekt in Heerlen. De grafgiften van barnsteen zijn een symbolische verwijzing naar zaken als vruchtbaarheid, leven, (weder)geboorte en de dood. Dit is de een van de grootste verzamelingen Romeinse barnstenen voorwerpen die in Nederland bij elkaar is gevonden. Het graf bevatte ook (de fragmenten van) een houten kistje, dat beslagen was met platen van schildpadschild. Dit is vermoedelijk een kostbaar importstuk uit het Middellandse Zeegebied.

verzamelingen Romeinse barnstenen voorwerpen die in Nederland bij elkaar is gevonden. Het graf bevatte ook (de fragmenten van) een houten kistje, dat beslagen was met platen van schildpadschild. Dit is vermoedelijk een kostbaar importstuk uit het Middellandse Zeegebied.

Beker op driepotige standaard

Brons, h. 128 en 12,5 cm., 100-200 na Chr., uit villa Heer-Backerbosch (Maastricht)

© Collectie en foto: Rijksmuseum van Oudheden, Hh 263, Hh 264.

Na 250 na Christus vielen vele Romeinse villa's in Limburg ten prooi aan brand, zo laten de gevonden brandlagen bij opgravingen zien. Het lijkt erop dat resten van afgebrande gebouwen en huisraad in de kelders van de villa's zijn gedeponerd. In de kelder van villa Heer-Backerbosch is een groot aantal metalen voorwerpen aangetroffen, waaronder deze fraai versierde bronzen driepoot en een bronzen pot met sporen van vertinning. Of die in de Romeinse tijd daadwerkelijk op elkaar hebben gestaan, is onzeker. Mogelijk zijn ze bij de brand de kelder in gevallen, want ze waren te kostbaar om in de kelder te gebruiken of om per ongeluk te vergeten bij vertrek of verhuizing.

Slapende Amor

Barnsteen, 12 cm., 100-200 na Chr., gevonden in Heerlen, grafkist 4.

© Collectie en foto: Rijksmuseum van Oudheden, inv. I 1930/3.17.

Het beeldje van de slapende Amor met hagedis is gevonden in een van de vier stenen askisten uit Heerlen, samen met tal van andere rijke grafgiften. Barnsteen, ofwel fossiele hars, was in de oudheid een zeer kostbaar materiaal. Men schreef er bovendien magische krachten aan toe.

Amor is herkenbaar aan de vleugels op zijn rug en zijn jeugdige uiterlijk. Een slapende Amor was in de Romeinse keizertijd een veelgebruikt symbool voor de doodsslaap van een overledene. De hagedis en de fakkel naast en boven hem zijn eveneens symbolen van de dood.

Romeins villalandschap in Limburg (reconstructie)

© Mikko Kriek

Het hoofdgebouw van Villa Bocholtz-Vlengendaal (reconstructie)

© Remy Kooi - Submedia

Het hoofdgebouw van villa Bocholtz-Vlengendaal was het luxe woonhuis annex kantoor van de villa-eigenaar, in Mediterrane stijl en op een stenen fundering. Het had een verdieping, een zuilengalerij, een veranda, hoekgebouwen met torens, een pannendak, en ramen met vensterglas en houten luiken. Ook het interieur was voorzien van de nodige luxe en comfort, met verwarmde ruimtes, een badhuis, mozaïeken en wandschilderingen.

Het hoofdgebouw van Villa Vogelzang Ravensbosch (reconstructie)

© Remy Kooi -Submedia

Villa Voerendaal ten Hove (reconstructie)

© Mikko Kriek

De *villa rustica* van Voerendaal heeft zich rond 200 na Chr. ontwikkeld tot een compleet landgoed met een erf met tuinen, omringd door meerdere gebouwen: een toegangspoort, een hoofdverblijf in Mediterrane stijl, een graanschuur, opslagruimten, werkplaatsen, woningen voor personeel e.a.